

HANNELE PALTTA

**TYÖELÄMÄN OSAAMISVAATIMUKSET SAIRAAN-
HOITAJAKOULUTUKSEN LÄHTÖKOHTANA**

- kehittämistehtävän raportti

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
ÅBO YRKESHÖGSKOLA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN PUHEENVUOROJA 21

Turun ammattikorkeakoulu
Turku 2005

Kannen suunnittelu: Jenni Rennie

ISBN 952-5596-20-6 (painettu)
ISSN 1457-7941 (painettu)

ISBN 952-5596-21-4 (verkkojulkaisu)
ISSN 1459-7756 (verkkojulkaisu)

URL: <http://www.turkuamk.fi/julkaisut/isbn9525596214.pdf>

Painopaikka: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus, Turku 2005
Myynti: julkaisumyynti@turkuamk.fi

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	TERVEYSALAN OSAAMISVAATIMUKSET AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN PERUSTANA	5
3	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS	7
4	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TOTEUTUS	8
	4.1 Aineiston keruu	8
	4.2 Aineiston analyysi	8
	4.3 Tulokset	9
	4.3.1 Vastaajien kuvailu	9
	4.3.2 Sairaanhoidajan osaamisalueet	9
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	13
	LÄHTEET	16
	LIITTEET	18
	Liite 1. Kyselylomake	
	Liite 2. Summamuuttujien reliabiliteetti	
	Liite 3. Kyselylomakkeen osaamisalueiden ja taulukoiden otsikoiden vastaavuus	

1 JOHDANTO

Ammattikorkeakoulutuksen tulee yhteiskunnan koulutuspoliittisten normien ja toimintasuunnitelmien mukaan perustua työelämän vaatimuksiin. Ammattikorkeakoulut vastaavat tähän tehtäväksi antoon toisaalta tuottamalla asiantuntijatason osaajia, toisaalta harjoittamalla aluekehitystä edistävää soveltavaa tutkimus- ja kehitystoimintaa. Ammattikorkeakoulujen tavoitteissa korostuvatkin työelämän osaamis- ja kehittämisvaatimukset. (Ks. esim. Ammattikorkeakoululaki 351/2003, asetus ammattikorkeakouluista 352/2003, Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2003–2008, Turun ammattikorkeakoulun, Turun kaupungin ja opetusministeriön välinen tavoitesopimus vuosille 2004–2006.)

Terveysalan ammattikorkeakoulutuksen osaamisvaatimukset määriteltiin opetusministeriön kehittämishankkeessa vuosina 2000–2001 ammattikorkeakoulujen ja työelämän yhteistyönä. Hankkeen tulokset raportoitiin julkaisuna Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon, jossa määritellään tutkintokohtaisesti terveysalan ammattikorkeakoulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintoviikkomäärät. Opetusministeriö käynnisti sittemmin syyskuussa 2004 hankkeen, jonka tarkoituksena on tarkastella em. osaamisvaatimusten päivitystarvetta. Hankkeen tarkoituksena on tarkistaa ammattikorkeakoulutuksen opintojen riittävä valtakunnallinen yhdenmukaisuus ja ajantasaisuus koskien em. osaamisvaatimuksia, vähimmäisopintopistemääriä sekä keskeisiä sisältöjä. Lisäksi tulee määritellä ne terveysalan erikoistumisopinnot, jotka vaativat valtakunnallista yhdenmukaisuutta sekä laatia suunnitelma erikoistumisopintojen osaamiskuvausten ja keskeisten opintojen laatimiseksi. Allekirjoittanutta pyydettiin jatkamaan puheenjohtajana sairaanhoitajatutkimuksen osaamisvaatimuksia määrittelevässä valtakunnallisessa työryhmässä.

Tämän kehittämistehtävän tarkoituksena on em. projektiin liittyen kartoittaa Varsinais-Suomen alueen perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon sekä sosiaalitoimen hoitotyön johtajien näkemyksiä sairaanhoitajien osaamisvaatimuksista. Vastaajat valitaan sekä julkisen terveydenhuollon että yksityisen terveydenhuollon organisaatioista ja lisäksi kolmannen sektorin alueelta. Kehittämistehtävä palvelee tekijän henkilökohtaisen kehittymisen lisäksi Turun ammattikorkeakoulun tarpeita ja vastaa osaltaan työelämäyhteistyön ja aluekehityksen haasteisiin.

2 TERVEYSALAN OSAAMISVAATIMUKSET AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN PERUSTANA

Ammattikorkeakoulutuksesta valmistuvilta edellytetään yhteiskunnan ammattikorkeakoulutukselle asettamien yleisten ammatillisten valmiuksien hallintaa ja tietyn ammattitoiminnan asiantuntijaosaamista. Terveydenhuollon ominaispiirteet, potilasturvallisuus ja terveyspalvelujen korkeatasoisen laadun turvaaminen ovat peruslähtökohtana määriteltäessä terveysalan koulutuksesta valmistuvien osaamista. Osaamisen määrittelyyn vaikuttaa myös laki ja asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä (L 559/1994, A 564/1994). Säädösten tarkoituksena on taata potilasturvallisuus ja laadukkaat terveydenhuoltopalvelut mm. varmistamalla, että terveydenhuollon ammattihenkilöillä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus sekä valvomalla ammattihenkilöiden toimintaa.

Suomen liittyttyä Euroopan yhteisöön sairaanhoitajan koulutusta alkoivat määritellä unionin sairaanhoitajakoulutusta säätelevät EY-direktiivit, joista keskeisimmät ovat vuosilta 1977 ja 1989. Vuoden 2003 asetus ammattikorkeakouluista (11 §) velvoittaa ammattikorkeakouluja täyttämään Euroopan yhteisön asettamat vaatimukset sairaanhoitajan, kätilön ja merenkulun koulutuksessa. Sairanhoitajakoulutuksen direktiiveissä säädetään mm. koulutuksen pituudesta, teoriaopintojen laajuudesta ja sisällöistä, harjoittelun laajuudesta ja sisällöistä sekä harjoittelun toteuttamisesta siten, että ”se toteutuu ammattitaitoisen hoitohenkilökunnan valvonnassa ja sellaisissa yksiköissä, joissa on asianmukainen määrä ammattihenkilöstöä ja asianmukaiset potilashoidon apuvälineet” (77/453/ETY). Harjoittelusta määrätään edelleen, että ”sairanhoitajakoulutusta antava oppilaitos on vastuussa teoreettisen ja kliinisen opetuksen yhteensovittamisesta koko koulutuksen ajan” (89/595/ETY).

Suomessa sairaanhoitajatutkinnon suorittaneet rekisteröidään terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimesta ammatinharjoittamisoikeuden saaneiksi laillistetuiksi ammattihenkilöiksi pelkästään koulutuksen suorittamisen perusteella, muunlaisia näyttöjä tai testejä ei järjestetä. Käytännössä koulutuksen suorittaneet anovat rekisteröintiä määrämuotoisella lomakkeella ja ammattikorkeakoulut ilmoittavat puolestaan terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle koulutuksen suorittaneiden nimet. Tämä järjestelmä velvoittaa koulutuksen järjestäjän huolehtimaan siitä, että koulutuksessa syntyy ammatinharjoittamisen kannalta riittävä osaaminen.

Ammattikorkeakoulutuksessa terveysalalla suoritetaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. Tutkintonimikkeitä on yhteensä 17. Kunkin tutkinnon ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintoviikkomäärät määriteltiin laajassa opetusministeriön hankkeessa vuosina 2000–2001. Tarkoituksena oli valtakunnallisesti riittävän yhdenmukaisen koulutuksen takaaminen ammatinharjoittamisoikeuden saamiseksi. Veloitteet tämän yhdenmukaisuuden määrittelyyn tulivat sosiaali- ja terveysministeriöltä, Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta,

Korkeakoulujen arviointineuvostolta, Terveysalan ammattikorkeakoulutuksen verkostolta sekä työelämän, ammattijärjestöjen ja opiskelijajärjestöjen edustajilta. Hankkeen toteuttivat ammattikorkeakoulujen terveystalan eri tutkintojen edustajat, työelämän asiantuntijat ja opiskelijoiden edustajat yhteistyössä.

Tulokset julkaistiin 7.9.2001 opetusministeriön raportissa Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintoviikkomäärät (http://www.minedu.fi/julkaisut/muut_julkaisut_aiheittain.html). Hankkeen johtoryhmä esitti, että ammattikorkeakoulut käyttävät laadittuja osaamisvaatimuskuvaus- ja huolehtivat niiden käyttöön- otosta. Johtoryhmä esitti lisäksi, että opetusministeriö sopii kuvausten seurannasta ja edelleen kehittämisestä sekä laajapohjaisen yhteistyön jatkamisesta. Opetusministeriö onkin käynnistänyt syyskuussa 2004 projektin, jossa osaamisvaatimusten päivitystarvetta tarkastellaan sekä tarkistetaan opintojen laajuudet vastaamaan ECTS-opin- topisteytysjärjestelmää.

Opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osasto asetti Terveystalan ammattikorkeakoulutus 2005 -työryhmän 24.1.2005 (Dnro 12/040/2005). Asettamiskirje osoitettiin ja lähetettiin ammattikorkeakoulujen rehtoreille. Opetusministeriö toteaa kirjeessään, että ammattikorkeakoulujen terveystalan potilasturvallisuuden takaavan koulutuksen varmistamiseksi ja koulutuksesta valmistuvien ammatinharjoittamisoikeuden saamisen turvaamiseksi alan ammattikorkeakoulutuksen opintojen riittävä valtakunnallinen yhdenmukaisuus ja ajanmukaisuus tarkistetaan määräajoin. Työ toteutetaan alan ammattikorkeakoulutuksesta vastaavien opettajien yhteistyönä. Laaditut kuvaukset lähetetään lausunnolle sosiaali- ja terveystalministeriöön sekä terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen, jotka edustavat viranomaistahoina ammatinharjoittamisoikeuden myöntäjiä. Tarkistetut osaamiskuvaukset, määrittelyt opintojen keskeisistä sisällöistä ja opintojen vähimmäislaajuuksista lähetetään ohjeeksi ammattikorkeakouluille. Kunkin tutkintokohtaisen työryhmän puheenjohtaja on kirjattu em. opetusministeriön kirjeen liitteeseen.

3 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS

Tämän kehittämistehtävän tarkoituksena oli kartoittaa Varsinais-Suomen alueen hoitotyön johtajien näkemyksiä ammattikorkeakoulusta valmistuvan sairaanhoitajien osaamisvaatimuksista. Hoitotyön johtajina toimivat ylihoitajat vastaavat organisaatioissaan hoitotyöstä ja hoitohenkilökunnan rekrytoinnista. Näin ollen heillä arvellaan olevan paras näkemys työelämässä tarvittavasta sairaanhoitajan osaamisesta. Tavoitteena oli selvittää, miten tärkeinä hoitotyön johtajat pitävät määriteltyjä osaamisalueita. Perimmäisenä tarkoituksena on kehittää sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmaa työelämän vaatimusten mukaiseksi yhteistyössä työelämän edustajien kanssa sekä valtakunnallisella tasolla että Varsinais-Suomen alueellisella tasolla.

Turun ammattikorkeakoulun laatukäsikirjan toimintaohjeen Opetussuunnitelman laatiminen B 120 mukaan koulutuspäällikkö vastaa opetussuunnitelman suunnittelusta ja kehittämisestä sekä opetussuunnitelmatyön organisoinnista. Toimintaohjeen mukaan opetussuunnitelman kehittämisen tulee tapahtua yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Näin ollen työelämän näkemysten kartoittaminen toimii hyvin muutosjohtamisen työvälineenä opetussuunnitelman kehittämistyössä koulutuspäällikön tehtävien hoidossa. Lisäksi se palvelee allekirjoittaneen toimintaa opetusministeriön projektissa.

4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TOTEUTUS

4.1 Aineiston keruu

Empiirinen aineisto kerättiin kyselylomakkeella (liite 1), joka laadittiin sairaanhoitajan osaamisvaatimusten pohjalta. Osaamisvaatimuksina käytettiin opetusministeriön projektin sitä vaihetta, jossa ammattikorkeakoulujen yhteistyönä laatimat osaamisvaatimukset oli päivitetty ja jätetty 21.2.2005 luonnoksena opetusministeriölle lausuntoja varten. Kunkin yhdeksän pääosaamisvaatimuksen alakohtana olevat osaamisvaatimukset kirjattiin erillisiksi muuttujiksi. Näin kyselylomakkeeseen muodostui yhteensä 50 osaamisaluetta. Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan arvionsa osaamisalueen tärkeydestä asteikolla 1–7 (1= ei lainkaan tärkeä...7= erittäin tärkeä). Vastaajille korostettiin, että arviointi tulee tehdä sen suhteen, miten tärkeänä pitää osaamisaluetta ammattikorkeakoulusta valmistuvan sairaanhoitajan kohdalla. Lisäksi kyselylomakkeessa vastaajilta kysyttiin taustamuuttujina heidän edustamaansa toimintasektoria (julkinen sektori, yksityissektori tai kolmas sektori), toiminnallista aluetta, jolla työskentelee (perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi tai muu) sekä vastaajan ikää. Saatekirjeessä selvitettiin vastaajalle kyselyn tausta ja tarkoitus sekä motivoitiin vastaajaa kyselyn luottamuksellisuudella ja mahdollisuudella näin vaikuttaa sairaanhoitajakoulutuksen kehittämiseen.

Aineisto kerättiin postikyselynä toukokuun 2005 aikana. Kyselylomake lähetettiin 64 hoitotyön johtajalle Varsinais-Suomessa pääsääntöisesti Turun ja sen lähikuntien (Kaarina, Laitila, Lieto, Loimaa, Masku, Mynämäki, Naantali, Paimio, Parainen, Raisio, Riihikoski, Salo, Uusikaupunki) alueelle. Vastaajiksi valittiin niiden organisaatioiden hoitotyön johtajat, joiden kanssa Turun ammattikorkeakoulun terveystalon tulosalueella on opiskelijoiden ohjattua harjoittelua koskeva harjoittelusopimus. Vastausaikaa oli kaksi viikkoa ja vastaajat saivat palauttaa kyselylomakkeen vastauskuorissa, jonka postimaksu oli maksettu. Määräaikaan mennessä palautettiin 35 kyselylomaketta. Vastausprosentiksi muodostui näin 54,6 %, jota voidaan pitää kohtuullisen hyvänä postikyselyn vastausprosenttina.

4.2 Aineiston analyysi

Vastaukset tallennettiin tilastollista käsittelyä varten SPSS-ohjelmaan. Tallennuksen teki toimistoapulainen, joka sai perehdytyksen tallennukseen tietotekniikan ja tilastotieteen yliopettajalta. Aineisto analysoitiin tilastollisesti SPSS-ohjelman avulla. Varsinaiset tilastolliset ajot teki em. yliopettaja. Näin varmistettiin oikea ja luotettava datan käsittely.

Aineisto käsiteltiin siten, että kustakin osaamisalueesta analysoitiin frekvenssit, prosentuaaliset osuudet, keskiarvot ja keskihajonnat. Kunkin pääosaamisalueen sisältämistä osaamisvaatimuksista muodostettiin summamuuttujat. Koska summamuuttujat muodostuivat eri määristä muuttujia, skaalattiin lopuksi summamuuttujan arvo alkuperäisellä välillä 1–7. Summamuuttujien reliabiliteetti mitattiin Cronbachin alfa-kertoimella. Kertoimen arvot kohosivat varsin korkeiksi: alfa-arvot vaihtelivat välillä ,754 – ,911 (liite 2). Kunkin pääosaamisalueen sisältämät osaamisvaatimukset korreloivat näin ollen hyvin keskenään. Taustamuuttujista laskettiin frekvenssit, prosentit ja luokiteltiin avoimet vastauskohdat sisällöllisesti. Aineisto analysoitiin edelleen käyttäen taustamuuttujana vastaajan edustamaa toimintasektoria, toiminta-aluetta ja ikää.

4.3 Tulokset

Tuloksissa on kuvattu sekä vastaajat taustamuuttujien perusteella että vastaajien näkemykset sairaanhoitajan osaamisvaatimuksista. Taulukoita varten osaamisalueet lyhennettiin niitä kuvaaviksi asiaotsikoiksi (liite 3). Alkuperäiset taulukot ovat liitteenä 4. Ryhmien välisiä eroja testattiin parametrisilla ja ei-parametrisilla testeillä (mm. Mann-Whitneyn U-testillä, varianssianalyysilla ja Kruskal-Wallis H-testillä), mutta tilastollisesti merkitseviä eroja ei löytynyt.

4.3.1 Vastaajien kuvailu

Vastaajien ikä vaihteli 32 ja 61 vuoden välillä. Puolet vastaajista oli 32–49 -vuotiaita ja puolet 50 vuotta täyttäneitä. Vastaajat edustavat näin kattavasti kaikenikäisiä hoitotyön johtajia.

Vastaajista 71,4 % toimi julkisen sektorin alueella, 14,3 % yksityisellä sektorilla ja 14,3 % kolmannen sektorin alueella. Perusterveydenhuollon toiminta-aluetta edusti 22,9 % vastaajista, erikoissairaanhoitoa 37,1 %, sosiaalitoimea 22,9 % ja muuta aluetta 17,1 %. Muissa alueissa olivat edustettuina vankeinhoitolaitos, kuntoutuslaitos sekä vanhusten asumis-, hoito- ja huolenpitoalvelut. Vastaajat edustavat näin kattavasti myös terveydenhuollon eri toiminta-alueita ja sektoreita sekä sairaanhoitajan erilaisia työympäristöjä ja työtehtäväalueita.

4.3.2 Sairaanhoitajan osaamisalueet

Eettinen osaaminen

Eettinen osaaminen arvioitiin kokonaisuudessaan varsin tärkeäksi osaamisalueeksi (ka. 6,60). Kaikkien osaamisalueiden keskiarvot olivat yli 6 siten, että alin keskiarvo oli 6,20 (tuntee vastuunsa hoitotyön kehittäjänä ja ylin 6,83 (osaa toimia eettisesti

korkeatasoisesti). Yksityistä sektoria edustavat vastaajat arvioivat eettisen osaamisen hieman tärkeämmäksi (ka. 6,83) kuin julkisen sektorin (ka. 6,62) tai kolmannen sektorin (ka. 6,23) alueen edustajat. Perusterveydenhuollon (ka. 6,72), erikoissairaanhoidon (ka. 6,70) ja sosiaalitoimen edustajat (ka. 6,60) pitivät eettistä osaamista lähes yhtä tärkeänä, mutta muun alan edustajat hieman vähemmän tärkeänä (ka. 6,19). Yli 50-vuotiaat vastaajat arvioivat eettisen osaamisen hieman tärkeämmäksi (ka. 6,72) kuin alle 50-vuotiaat (ka. 6,47).

Terveyden edistämisen osaaminen

Terveyden edistämisen osaamista sairaanhoitajan osaamisalueena pidettiin melko tärkeänä (ka. 5,82). Terveyden edistämisen osaamisessa tärkeimpinä pidettiin terveyden ylläpitämistä ja edistämistä (ka. 6,09) sekä kuntouttavaa hoitotyötä (ka. 6,00). Näitä vähemmän tärkeinä pidettiin terveysongelmien tunnistamista (ka. 5,69) ja kestävää kehitystä ja ympäristön terveyttä (ka. 5,51). Vastaajien iällä ei ollut vaikutusta, sen sijaan yksityisen sektorin edustajat pitivät terveyden edistämisen osaamista tärkeämpänä (ka. 6,55) kuin julkisen sektorin (ka. 5,71) tai kolmannen sektorin (ka. 5,65) edustajat. Toisaalta perusterveydenhuollon edustajat arvioivat terveyden edistämisen osaamisen tärkeämmäksi (ka. 6,16) kuin muun alueen (ka. 5,92), sosiaalitoimen (ka. 5,75) tai erikoissairaanhoidon (ka. 5,62) edustajat.

Kliininen osaaminen

Kaikkia kliinisen osaamisen alueita pidettiin erittäin tärkeinä sairaanhoitajan osaamisalueina (ka. 6,35). Keskiarvot vaihtelivat 6,89 (osaa toteuttaa lääkärin määräysten mukaisen lääkehoidon turvallisesti potilaalle määrättyä annostelureittiä käyttäen) ja 5,43 (osaa kanyloida perifeerisen laskimon ja toteuttaa iv-nestehoidon lääkärin määräysten mukaisesti) välillä. Tärkeinä pidettiin myös ensiavun antamisen osaamista (ka. 6,71), potilaan tarkkailun ja johtopäätösten teon osaamista (ka. 6,71), lääkehoidon hallintaa (ka. 6,63) sekä keskeisten hoitotoimenpiteiden osaamista (ka. 6,66). Yksityinen sektori piti kliinistä osaamista tärkeämpänä (ka. 6,68) kuin julkinen (6,28) tai kolmas (ka. 6,35) sektori. Perusterveydenhuoltoa edustavat vastaajat arvioivat kliinisen osaamisen tärkeämmäksi (ka. 6,56) kuin muun alueen (ka. 6,33), sosiaalitoimen (ka. 6,29) tai erikoissairaanhoidon (ka. 6,26) edustajat. Yli 50-vuotiaat vastaajat arvioivat kliinisen osaamisen hieman tärkeämmäksi (ka. 6,42) kuin sitä nuoremmat (ka. 6,27).

Opetus- ja ohjausosaaminen

Opetus- ja ohjausosaamista pidettiin melko tärkeänä sairaanhoitajan osaamisalueena (ka. 5,85). Potilaan ohjausta pidettiin kuitenkin vähemmän tärkeänä (ka. 5,69) kuin opiskelijoiden ja henkilöstön ohjaamista (ka. 5,71) tai itsehoidon tukemista (ka. 6,14). Vastaajan iällä ei ollut vaikutusta, sen sijaan perusterveydenhuollon (ka. 6,08), sosiaalitoimen (ka. 5,96) ja muun alueen (ka. 5,89) edustajat pitivät opetus- ja ohja-

usosaamista tärkeämpänä kuin erikoissairaanhoidon edustajat (ka. 5,62). Yksityisen sektorin edustajat pitivät opetus- ja ohjausosaamista tärkeämpänä (ka. 6,40) kuin julkisen sektorin (ka. 5,79) tai kolmannen sektorin (ka. 5,60) edustajat.

Yhteistyöosaaminen

Yhteistyöosaamista pidettiin varsin tärkeänä sairaanhoitajan osaamisena (ka. 6,17). Sosiaalitoimen edustajat arvioivat yhteistyöosaamisen tärkeämmäksi (ka. 6,50) kuin perusterveydenhuollon (ka. 6,38) tai erikoissairaanhoidon (ka. 5,81) edustajat. Toisaalta yksityisen sektorin edustajat arvioivat yhteistyöosaamisen tärkeämmäksi (ka. 6,70) kuin kolmannen sektorin (ka. 6,20) tai julkisen sektorin (ka. 6,06) edustajat. Iällä ei ollut juurikaan vaikutusta vastauksiin.

Hoitotyön tutkimus- ja kehittämisosaaminen

Hoitotyön tutkimus- ja kehittämisosaamista pidettiin melko tärkeänä sairaanhoitajan osaamisalueena (ka. 5,74). Tärkeimpänä pidettiin omien oppimisvalmiuksien ylläpitämistä koko ammattiuran ajan (ka. 6,29). Sen sijaan tutkimus- ja kehittämistarpeiden tunnistamista ei pidetty yhtä tärkeänä (ka. 5,37). Alle 50-vuotiaat hoitotyön johtajat pitivät tutkimus- ja kehittämisosaamista tärkeämpänä (ka. 5,96) kuin yli 50-vuotiaat (ka. 5,54). Yksityissektorin edustajat pitivät tutkimus- ja kehittämisosaamista hieman tärkeämpänä (ka. 6,00) kuin kolmannen sektorin (ka. 5,75) tai julkisen sektorin (ka. 5,69) edustajat. Sosiaalitoimen edustajat arvioivat tutkimus- ja kehittämisaamisen tärkeämmäksi (ka. 5,97) kuin perusterveydenhuollon (ka. 5,88), muun alueen (ka. 5,67) tai erikoissairaanhoidon (ka. 5,56) edustajat.

Johtamisosaaminen

Johtamisosaamista pidettiin melko tärkeänä sairaanhoitajan osaamisena (ka. 5,89). Tärkeimmäksi arviointiin kokonaishoidon koordinointi (ka. 6,23), vähiten tärkeäksi lähiesimiehenä toimiminen (ka. 5,63). Yksityisen sektorin edustajat pitivät johtamisosaamista selvästi tärkeämpänä (ka. 6,55) kuin julkisen sektorin (ka. 5,79) tai kolmannen sektorin (ka. 5,70) edustajat. Sosiaalitoimen edustajat arvioivat johtamisosaamisen tärkeämmäksi (ka. 6,31) kuin muun alueen (ka. 6,13) tai perusterveydenhuollon (ka. 6,00) edustajat. Vähiten tärkeänä johtamisosaamista pitivät erikoissairaanhoidon (ka. 5,44) edustajat. Iällä ei ollut vaikutusta vastauksiin.

Monikulttuurisen hoitotyön osaaminen

Monikulttuurista osaamista ei pidetty erityisen tärkeänä osaamisalueena (ka. 5,51). Sosiaalitoimen edustajat arvioivat monikulttuurisen osaamisen tärkeämmäksi (ka. 5,94) kuin muiden alueiden edustajat. Kolmannen sektorin (ka. 5,80) ja yksityissektorin (ka. 5,70) edustajat arvioivat monikulttuurisen osaamisen tärkeämmäksi kuin

julkisen sektorin edustajat (ka. 5,42). Alle 50-vuotiaat vastaajat pitivät monikulttuurista osaamista tärkeämpänä (ka. 5,65) kuin yli 50-vuotiaat (ka. 5,39).

Yhteiskunnallinen osaaminen

Yhteiskunnallisen osaamisen tärkeys sairaanhoitajan osaamisalueena arvioitiin selkeästi vähiten tärkeäksi (ka. 4,97). Vähiten tärkeänä pidettiin perustietojen tuntemista oman alansa yrittäjyydestä (ka. 4,51). Oman osaamisen markkinointia pidettiin kuitenkin melko tärkeänä (ka. 5,40). Sen sijaan yhteiskunnallista kehittämistä (ka. 5,00) ja syrjäytymisen ehkäisyä (ka. 4,97) ei pidetty erityisen tärkeinä. Alle 50-vuotiaat vastaajat arvioivat yhteiskunnallisen osaamisen hieman tärkeämmäksi (ka. 5,09) kuin yli 50-vuotiaat (ka. 4,86). Yksityisen sektorin edustajat pitivät yhteiskunnallista osaamista tärkeämpänä (ka. 5,35) kuin kolmannen sektorin (ka. 4,95) tai julkisen sektorin (ka. 4,90) edustajat. Yhteiskunnallista osaamista pitivät tärkeimpänä sosiaalitoimen edustajat (ka. 5,41). Sen sijaan perusterveydenhuollon (ka. 5,09) ja muun alueen edustajat (ka. 4,83) eivät pitäneet yhteiskunnallista osaamista kovin tärkeänä. Vähiten tärkeäksi sairaanhoitajan osaamisalueeksi arvioivat yhteiskunnallisen osaamisen erikoissairaanhoidon edustajat (ka. 4,69).

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Hoitotyön johtajille tehty kysely oli luonteeltaan kartoittava ja sen tarkoitus oli antaa tietoa ja perusteita päätöksentekoon sairaanhoitajan koulutuksen kehittämiseksi. Vastajat edustivat monipuolisesti Varsinais-Suomen hoitotyön johtajia, joten kartoituksen tuloksia voidaan pitää vähintäänkin hyvin suuntaa antavina. Kartoituksen vastausprosentiksi saatu 54,6 % on postikyselyn tulokseksi kohtuullisen hyvä, mikä tukee saatujen tulosten luotettavuutta. Kyselyssä käytetty mittari oli toisaalta jo alunperinkin yhteistyössä työelämän kanssa laadittu, joten saatujen vastausten voi odottaakin olevan laadittuja osaamiskuvauksia tärkeinä pitäviä.

Laadittuja sairaanhoitajan osaamisvaatimuksia pidettiin yleisesti ottaen melko tai erittäin tärkeinä. Vastajille oli korostettu saatekirjeessä, että osaamisvaatimusten tärkeyden arviointi tulee tehdä suhteessa ammattikorkeakoulusta valmistuvan sairaanhoitajan osaamiseen. Onkin ilmeistä, että laaditut osaamiskuvaukset vastaavat hyvin sitä tarvetta ja niitä odotuksia, joita työelämän edustajilla on ammattikorkeakoulun perustutkinnon suorittaneen osaamisen suhteen. Erityisesti tällä on merkitystä nyt, kun Suomessa aloitetaan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus, jonka tuloksena tulee syntyä perustutkintoa laajempi ja syvällisempi osaaminen. Duaalimallin mukainen koulutuksen tasojen ero saadaan näin eksplisiittisesti todennetua. Esimerkkinä on osaamisalue Terveiden edistämisen osaaminen: laadituissa osaamiskuvauksissa on kuvattu perustutkinnossa saavutettava osaamisen taso, jolloin terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Terveiden edistämisen koulutusohjelmassa on pohjana selkeä osaamistaso, jonka varaan master-tason osaaminen tulee rakentaa.

Tutkintojen ja opintojen kansainvälinen vertailtavuus, rinnastaminen ja tunnustaminen mahdollistuu näin myös entistä syvällisemmin terveysalalla. Erityisesti sairaanhoitajan koulutuksessa, joka on jo olemassa olevien direktiivien myötä harmonisoitu Euroopan yhteisön alueella, mahdollistuu työvoiman liikkuvuus entistä helpommin. Voidaan myös ajatella, että Bolognan prosessin vaatima koulutuksen laadun varmennus mahdollistuu paremmin, kun koulutuksen tuottama osaaminen on dokumentoitu.

Sairaanhoitajan osaamisalueista korostuivat selkeästi tärkeimpinä eettinen osaaminen, kliininen osaaminen ja yhteistyöosaaminen. Tämä on hyvin ymmärrettävää: terveydenhuollon tehtävissä korostuu kaiken toiminnan lähtökohtana eettinen vastuu, yhteistyökykyisyys monien eri osapuolten kanssa sekä varsinainen ammattitaidon syvin ydin, kliininen osaaminen. Hieman vähemmän tärkeinä osaamisalueista pidettiin johtamisosaamista, opetus- ja ohjausosaamista, terveyden edistämisen osaamista sekä tutkimus- ja kehittämisosaamista. Näistä tutkimus- ja kehittämisosaaminen on suhteellisen nuorta tehtäväaluetta sairaanhoitajan toimenkuvassa, joten sen arviointi näinkin tärkeäksi on merkittävää. Sairaanhoitajakoulutuksen siirryttyä ammattikor-

keakoulutasoiseksi koulutukseksi on jo asetuksenkin mukaan koulutuksessa synnyttävä tutkimus- ja kehittämisosaamista, joten on myönteistä, että työelämän edustajat arvostavat sitä myös tärkeänä osaamisen alueena. Opetus- ja ohjaustoiminta on useissa sairaanhoitajan työtä koskevissa tutkimuksissa todettu melko vähäiseksi, joten on kiinnostavaa havaita, ettei sitä välttämättä edes pidetä kaikkein tärkeimpänä osaamisalueena.

Vähiten tärkeinä osaamisalueina pidettiin monikulttuurista osaamista ja yhteiskunnallista osaamista. Yrittäjyysosaamista eivät työelämän edustajat pitäneet erityisen tärkeänä. Tämän osaamisalueen suhteen on hyvä jatkaa yhteistä keskustelua käsitteen sisällöstä ja koulutuksessa tavoiteltavista valmiuksista. Tarkoituksena terveysalalla ei ole tuottaa koulutuksen päätyttyä yksityisen liikeyrityksen perustamaan pystyviä osajia, vaan pikemminkin sisäisen yrittäjyyden ja yrittäjämäisen toiminta- ja ajattelutavan hallitsevia sairaanhoitajia. Näillä valmiuksilla on varmasti nyt ja tulevaisuudessa erityistä käyttöä terveydenhuollon palvelujärjestelmää uudistettaessa.

Taustamuuttujittain vastauksia tarkasteltaessa löytyi joitain mielenkiintoisia eroja eri ryhmien välillä. Tosin on muistettava, että erot eivät testauksissa osoittautuneet tilastollisesti merkitseviksi. Vastaajien ikä vaikutti tuloksiin muutamissa kohdissa: alle 50-vuotiaat pitivät mm. monikulttuurista osaamista, yhteiskunnallista osaamista sekä tutkimus- ja kehittämisosaamista tärkeämpänä kuin yli 50-vuotiaat. Tähän saattaa vaikuttaa se, että kyseiset osaamisalueet ovat sairaanhoitajan osaamista ja toimenkuvaa ajatellen historiallisesti nuorehkoja osaamisen alueita. Toisaalta yli 50-vuotiaat arvioivat eettisen osaamisen ja kliinisen osaamisen tärkeämmäksi kuin heitä nuoremmat. Sairaanhoitajan perinteisellä toimenkuvalla lienee tähänkin vaikutusta.

Yllättävää oli, että erikoissairaanhoidon edustajat pitivät lähes poikkeuksetta kaikkia osaamisalueita vähemmän tärkeinä kuin perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen tai muiden alueiden edustajat. Sairaanhoitajan toimenkuvaa ja työskentelyaluetta on viime vuosina laajennettu ja muutettu perusterveydenhuollossa: esimerkiksi vuonna 2005 voimaan tullut ns. hoitotakuu edellyttää tehtävien ja toimenkuvien uudelleen järjestelyä siten, että sairaanhoitajalta vaadittava osaaminen entisestään laajenee. Sosiaalitoimen alueen edustajat korostivat vastauksissaan johtamisosaamisen ja yhteistyön tärkeyttä enemmän kuin perusterveydenhuollon tai erikoissairaanhoidon edustajat. Sairaanhoitajan tehtävä sosiaalitoimen työyksiköissä (esim. vanhainkodeissa) onkin usein erilainen kuin perinteisessä sairaanhoidossa: sosiaalitoimen alueella saattaa esiintyä useita vastuutehtäviä toimia työyksikössä yksi sairaanhoitajakoulutuksen saanut henkilö, jolla on alaisuudessaan alemman tason koulutuksen suorittaneita työntekijöitä.

Vastaajat edustivat myös yksityistä terveyspalvelujärjestelmää. Merkittävää uutta tietoa oli todeta, että yksityisen sektorin edustajat pitivät lähes poikkeuksetta kaikkia sairaanhoitajan osaamisalueita tärkeimpinä kuin julkisen sektorin tai kolmannen sektorin edustajat. Tämä on aihealue, johon olisi syytä paneutua tarkemmin ja tiukem-

paa tutkimuksellista otetta käyttäen. Suomalainen yhteiskunta näyttäisi olevan menossa kohti yhä laajempaa yksityisten terveystalvelujen käyttöä, joten mahdollisista näkemyseroista osaamisessa tulisi saada aikaan keskustelua ja tietoa kouluttavalle instituutiolle.

Työelämän edustajien pääasiallisesti kuitenkin yhtenevät näkemykset vahvistavat sitä, että terveysalan ammattikorkeakoulutuksessa on luotu toimiva systeemi, jossa työelämän edellyttämät osaamisvaatimukset on määritelty yhteistyössä koulutuksen edustajien kanssa ammattikorkeakoulutuksen perusteeksi. Opetusministeriön johtamassa hankkeessa vuosina 2000–2001 sekä parhaillaan meneillään olevassa Terveystalvan ammattikorkeakoulutus 2005 -hankkeessa alkulähtökohtana ovat yksiselitteisesti olleet työelämän tarpeet. Prosessissa on korostunut toimintatapana yhteistyö eri ammattikorkeakoulujen välillä sekä työelämän kanssa. Yhteisellä koulutuksen tuloksen määrittelyllä vastataan selkeästi aluevaikuttavuuden ja yhteiskuntavastuun haasteeseen. Koulutuksen tuloksellisuutta ja työelämlähtöisyyttä korostettaessa voisi tällainen menetelmä olla hedelmällinen muillakin ammattikorkeakoulujen koulutusaloilla.

Loppuarviointina voi todeta, että toteutettu kartoitus palveli erinomaisella tavalla muutosjohtamisen koulutusohjelman kehittämistehtävänä, koulutuspäällikön tehtäviin kuuluvan opetussuunnitelman kehittämisen ja muutosjohtamisen työvälineenä sekä valtakunnallisella tasolla suomalaisen sairaanhoitajakoulutuksen kehittämistyössä.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki No 351/2003.

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, opintojen keskeiset sisällöt ja vähimmäisopintoviikkomäärät. Opetusministeriö 7.9.2001.

Asetus ammattikorkeakouluista No 352/2003.

Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä No 564/1994.

Burns N. & Grove S.K. 1997. The practice of nursing research. Conduct, critique and utilization. W.B. Saunders Company. Philadelphia.

Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmän kehittämiseksi. HE 14/2005 vp.

Helenius H. 1995. Tilastollisten menetelmien perustiedot. Painomainos Oy. Tampere.

Koulutus ja tutkimus 2003–2008. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä No 559/1994.

Report on the Finnish implementation of the Bologna Declaration and the Prague Communiqué. Ministry of Education in Finland. August 2003.

Opetusministeriön kirje 24.1.2005 (Dnro 12/040/2005) Terveysalan korkeakoulutus 2005 -työryhmän asettaminen.

Opetussuunnitelman laatiminen. Turun ammattikorkeakoulun laatukäsikirja. Toimintaohje B 120.

Terveysalan verkoston strategia ammattikorkeakoulutuksen kehittämiseksi Suomessa vuosina 2004–2007.

Turun ammattikorkeakoulun, Turun kaupungin ja opetusministeriön välinen tavoitesopimus vuosille 2004–2006.

Turun ammattikorkeakoulu. Yhteiskuntavastuuraportti 2004. Käytännön tekoja Varsinais-Suomen työelämälle.

77/452/ETY. Yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi.

77/453/ETY. Yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien toimintaa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta.

89/595/ETY. Yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien tutkintotodistusten, todistusten ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojen vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä toimenpiteistä sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi annetun direktiivin 77/452/ETY ja yleissairaanhoidosta vastaavien sairaanhoitajien toimintaa koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun direktiivin 77/453/ETY muuttamisesta.

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
Terveysalan tulosalue
Hoitotyön koulutusohjelma, Turku

Liite 1

23.4.2005

Arvoisa vastaanottaja

Sairaanhoitajan koulutusta ammattikorkeakouluissa ohjaavat Suomessa keskeisimpinä ko. koulutusta säätelevät EU-direktiivit, laki ja asetus ammattikorkeakouluista sekä opetusministeriön vuonna 2001 julkaiseman Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon -projektin kuvaamat osaamisvaatimukset, vähimmäisopintoviikkomäärät ja keskeiset sisällöt.

Opetusministeriö asetti 24.1.2005 Terveysalan ammattikorkeakoulutus -työryhmän, jonka tarkoituksena on tarkistaa em. julkaisun osaamisvaatimuskuvaukset sekä vähimmäisopintopistemäärät ja keskeiset sisällöt. Toimin projektissa sairaanhoitajan tutkintotutkimuskohtaisen työryhmän puheenjohtajana. Projekti on edennyt vaiheeseen, jossa osaamiskuvaukset on tarkistettu ammattikorkeakoulujen yhteistyönä ja lausuntokierros on meneillään.

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa Varsinais-Suomen alueen hoitotyön johtajien käsitykset päivitetystä sairaanhoitajan osaamisalueista. Pyydän Sinua vastaamaan oheisen kyselylomakkeen kysymyksiin ja palauttamaan lomakkeen 10.5.2005 mennessä vastauskuoressa, jonka postimaksu on maksettu.

Vastaukset käsitellään tilastollisesti, jolloin yksittäisen vastaajan antamat tiedot eivät tule esille. Karttoitus raportoidaan Turun ammattikorkeakoulussa vuoden 2005 aikana ja sen saa halutessaan allekirjoittaneelta.

Jokaisen vastaus on tärkeä sairaanhoitajakoulutuksen kehittämiseksi, joten toivon Sinun ehtivän vastata määräaikaan mennessä.

Hannele Palta
Koulutuspäällikkö
Ensihoidon ja hoitotyön (Turku) koulutusohjelmat
Turun ammattikorkeakoulu
Ruiskatu 8
20720 Turku
Puh. 0105535464, gsm 050 5985464
Email : hannele.palta@turkuamk.fi

KYSELYLOMAKE

Taustamuuttujat

Rengasta tilannettasi kuvaava yksi vaihtoehto tai täydennä vastaus

Toimitko

- a. julkisella sektorilla
- b. yksityissektorilla
- c. kolmannen sektorin alueella

Toimitko

- a. perusterveydenhuollon alueella
 - b. erikoissairaanhoidon alueella
 - c. sosiaalitoimen alueella
 - d. muualla, missä
-

Ikäsi _____ vuotta

Seuraavassa on lueteltu opetusministeriön asettaman Terveysalan ammattikorkeakoulutus 2005 -työryhmän tämänhetkisen vaiheen määrittelemät sairaanhoitajan osaamisalueet, joiden tulee toteutua sairaanhoitajan (AMK) -tutkinnon tuloksena. Arvioi kutakin osaamisaluetta sen suhteen, miten tärkeänä pidät kyseistä osaamista valmistuvan sairaanhoitajan kohdalla.

Rengasta kunkin osaamisalueen jälkeen olevasta asteikosta käsitystäsi vastaava numero siten, että

1 = ei lainkaan tärkeä, 7 = erittäin tärkeä

Eettinen osaaminen

Sairaanhoitaja:

1. kykenee noudattamaan toiminnassaan ihmisoikeuksia	1	2	3	4	5	6	7
2. osaa toimia eettisesti korkeatasoisesti	1	2	3	4	5	6	7

3. osaa noudattaa potilaiden oikeuksia koskevaa lainsäädäntöä ja vastaa potilaan/asiakkaan oikeuksien toteutumisesta hoitotyössä	1 2 3 4 5 6 7
4. osaa toimia sairaanhoitajan ammatinharjoittamista koskevan lainsäädännön mukaisesti	1 2 3 4 5 6 7
5. vastaa omasta ammatillisesta kehittämisestään	1 2 3 4 5 6 7
6. tuntee vastuunsa hoitotyön kehittäjänä	1 2 3 4 5 6 7

Terveyden edistämisen osaaminen

Sairaanhoitaja:

7. osaa tunnistaa ja ennakoida yksilön ja yhteisön terveysongelmia ja -uhkia	1 2 3 4 5 6 7
8. osaa tukea ja aktivoita yksilöä, perhettä ja yhteisöä terveyden, voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämässä	1 2 3 4 5 6 7
9. osaa kuntouttavan hoitotyön perustiedot ja -taidot	1 2 3 4 5 6 7
10. osaa toimia hoitotyön asiantuntijana kestävää kehitystä ja ympäristön terveyttä edistävässä työssä	1 2 3 4 5 6 7

Rengasta kunkin osaamisalueen jälkeen olevasta asteikosta käsitystäsi vastaava numero siten, että

1 = ei lainkaan tärkeä, 7 = erittäin tärkeä

Kliininen osaaminen

Sairaanhoitaja:

11. osaa hoitosuhteessa asiakaslähtöisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen potilaan, perheen ja yhteisön kanssa	1 2 3 4 5 6 7
12. osaa ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaidot.	1 2 3 4 5 6 7
13. osaa määrittää hoitotyön tarpeen ja suunnitella, toteuttaa ja arvioida potilaan/asiakkaan hoitotyötä yhteistyössä potilaan ja hänen läheistensä kanssa.	1 2 3 4 5 6 7
14. osaa vastata potilaan/asiakkaan fyysisestä, psyykkisestä, hengellisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.	1 2 3 4 5 6 7
15. osaa tutkia, arvioida ja ylläpitää peruselintoimintoja.	1 2 3 4 5 6 7
16. hallitsee infektioiden torjunnan.	1 2 3 4 5 6 7
17. osaa toteuttaa lääkärin määräysten mukaisen lääkehoidon turvallisesti potilaalle määrättyä annostelureittiä käyttäen.	1 2 3 4 5 6 7
18. hallitsee lääkehoidon, lääkelaskennan ja lääkehoidon seurannan sekä niiden perustana olevan keskeisen kliinisen farmakologian tiedon eri-ikäisten hoitotyössä	1 2 3 4 5 6 7
19. osaa nestehoidon ja potilaan laskimoon annettavan lääkehoidon ja verensiirron valmisteluun liittyvät toimenpiteet: nesteensiirtotekniikka, verensiirto-	

tekniikka, lääkeliäysten tekeminen infuusiopakkauksiin sekä potilaan valmistamisen näihin hoitoihin.	1 2 3 4 5 6 7
20. osaa kanyloida perifeerisen laskimon ja toteuttaa iv-nestehoidon lääkärin määräysten mukaisesti.	1 2 3 4 5 6 7
21. osaa toteuttaa sentraaliseen laskimoon annettavan neste- ja lääkehoidon lääkärin määräysten mukaisesti	1 2 3 4 5 6 7
22. osaa seurata potilaan tilaa, oireita ja hoidon vaikuttavuutta tavallisimpien sairauksien hoidossa, lääkehoidon ja verensiirron aikana ja sen päättymisen jälkeen sekä tehdä tarvittavat johtopäätökset.	1 2 3 4 5 6 7
23. osaa keskeiset hoitotoimenpiteet (esim. nenä-mahaletkun asettaminen, virtsarakon katetrointi, haavan hoidot, liman imeminen ylä- ja alahengitysteistä, rektaaliputken laitto, peräruiskeen anto, hapen anto, injektion antaminen ihonalaisesti, ihonsisäisesti ja lihaksensisäisesti, inhalaatiohoidot, infuusioautomaattihoidot, sidonnat, lastoitukset) ja osaa hoitovälineiden ja -laitteiden oikean ja turvallisen käytön.	1 2 3 4 5 6 7
24. osaa keskeiset potilas- ja näytetutkimukset (esim. EKG, suoniverinäytteet, kapillaariverinäytteet, virtsatutkimukset, ulostetutkimukset, eritetutkimukset, yms.) ja niissä tarvittavien laitteiden ja välineiden oikean ja turvallisen käytön.	1 2 3 4 5 6 7
25. osaa ennaltaehkäistä ja tunnistaa potilaan/asiakkaan mielenterveyden häiriötilanteita sekä puuttua niihin hoitotyön auttamismenetelmiä käyttäen	1 2 3 4 5 6 7
26. osaa lievittää potilaan/asiakkaan kipua ja kärsimystä eri tilanteissa sekä elämän päättyessä.	1 2 3 4 5 6 7
27. osaa antaa ensiavun erilaisissa hoito- ja toimintaympäristöissä.	1 2 3 4 5 6 7
28. osaa toimivaltaansa kuuluvan peruselvytyksen, apuvälinetasoisen peruselvytyksen ja tehoelvytyksen.	1 2 3 4 5 6 7
29. osaa toimia normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusolojen terveydenhuollossa voimassa olevien toimintaohjeiden mukaisesti.	1 2 3 4 5 6 7
30. osaa hoitotyössä tarvittavien sähköisten potilasasiakirjojen ja potilastietojen tietosuojan ja -turvan mukaisen käsittelyn.	1 2 3 4 5 6 7
31. osaa työskennellä ergonomisesti oikein.	1 2 3 4 5 6 7

Liite 2

SUMMAMUUTTUJIEN RELIABILITEETTI

Pääosaamisalue	Cronbachin alfa
Eettinen osaaminen	,754
Terveyden edistämisen osaaminen	,832
Kliininen osaaminen	,910
Opetus- ja ohjausosaaminen	,886
Yhteistyöosaaminen	,840
Hoitotyön tutkimus- ja kehittämisosaaminen	,811
Johtamisosaaminen	,900
Monikulttuurisen hoitotyön osaaminen	,859
Yhteiskunnallinen osaaminen	,911

KYSELYLOMAKKEEN OSAAMISALUEIDEN JA TAULUKOIDEN OTSIKOIDEN VASTAAVUUS

Osaamisalue	Otsikko
1. kykenee noudattamaan toiminnassaan ihmisoikeuksia	Ihmisoikeuksien noudattaminen
2. osaa toimia eettisesti korkeatasoisesti	Eettinen toiminta
3. osaa noudattaa potilaiden oikeuksia koskevaa lainsäädäntöä ja vastata potilaan/asiakkaan oikeuksien toteutumisesta hoitotyössä	Potilaan oikeuksien turvaaminen
4. osaa toimia sairaanhoitajan ammatinharjoittamista koskevan lainsäädännön mukaisesti	Ammatinharjoittamissäästösten mukainen toiminta
5. vastaa omasta ammatillisesta kehittymisestään	Vastuu ammatillisesta kehittämisestä
6. tuntee vastuunsa hoitotyön kehittäjänä	Vastuu hoitotyön kehittämisestä
7. osaa tunnistaa ja ennakoida yksilön ja yhteisön terveysongelmia ja -uhkia	Terveysongelmien tunnistaminen
8. osaa tukea ja aktivoida yksilöä, perhettä ja yhteisöä terveyden, voimavarojen ja toimintakyvyn ylläpitämisessä ja edistämisessä	Terveyden ylläpitäminen ja edistäminen
9. osaa kuntouttavan hoitotyön perustiedot ja -taidot	Kuntouttava hoitotyö
10. osaa toimia hoitotyön asiantuntijana kestävää kehitystä ja ympäristön terveyttä edistävässä työssä	Kestävä kehitys ja ympäristön terveys
11. osaa hoitosuhteessa asiakaslähtöisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen potilaan, perheen ja yhteisön kanssa	Vuorovaikutus hoitosuhteessa
12. osaa ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaidot	Ongelmanratkaisu ja päätöksenteko
13. osaa määrittää hoitotyön tarpeen ja suunnitella, toteuttaa ja arvioida potilaan/asiakkaan hoitotyötä yhteistyössä potilaan ja hänen läheistensä kanssa	Hoitotyön prosessi
14. osaa vastata potilaan/asiakkaan fyysisestä, psyykkisestä, hengellisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta	Potilaan turvallisuus
15. osaa tutkia, arvioida ja ylläpitää peruselintoimintoja	Peruselintoiminnot
16. hallitsee infektioiden torjunnan	Infektioiden torjunta
17. osaa toteuttaa lääkärin määräysten mukaisen lääkehoidon turvallisesti potilaalle määrättyä annostelureittiä käyttäen	Lääkärin määräämän lääkehoidon toteutus
18. hallitsee lääkehoidon, lääkelaskennan ja lääkehoidon seurannan sekä niiden perustana olevan keskeisen kliinisen farmakologian tiedon eri-ikäisten hoitotyössä	Läákehoidon hallinta
19. osaa nestehoidon ja potilaan laskimoon annettavan lääkehoidon ja verensiirron valmisteluun liittyvät toimenpiteet: nesteensiirtotekniikka, verensiirtotekniikka, lääkelisäysten tekeminen infuusiopakkauksiin sekä potilaan valmistamisen näihin hoitoihin	Nestehoito ja verensiirto

20. osaa kanyloida perifeerisen laskimon ja toteuttaa iv-nestehoidon lääkärin määräysten mukaisesti	Laskimokanylointi ja iv-nestehoito
21. osaa toteuttaa sentraaliseen laskimoon annettavan neste- ja lääkehoidon lääkärin määräysten mukaisesti	Neste- ja lääkehoito sentraaliseen laskimoon
22. osaa seurata potilaan tilaa, oireita ja hoidon vaikuttavuutta tavallisimpien sairauksien hoidossa, lääkehoidon ja verensiirron aikana ja sen päättymisen jälkeen sekä tehdä tarvittavat johtopäätökset	Potilaan tarkkailu ja johtopäätösten teko
23. osaa keskeiset hoitotoimenpiteet (esim. nenä-mahaletkun asettaminen, virtsarakon katetrointi, haavan hoidot, liman imeminen ylä- ja alahengitysteistä, rektaaliputken laitto, peräruiskeen anto, hapen anto, injektion antaminen ihonalaisesti, ihonsisäisesti ja lihaksensisäisesti, inhalaatiohoidot, infuusioautomaattihoidot, sidonnat, lastoitukset) ja osaa hoitovälineiden ja -laitteiden oikean ja turvallisen käytön	Keskeiset hoitotoimenpiteet
24. osaa keskeiset potilas- ja näytetutkimukset (esim. EKG, suoniverinäytteet, kapillaariverinäytteet, virtsatutkimukset, ulostetutkimukset, eritetutkimukset, yms.) ja niissä tarvittavien laitteiden ja välineiden oikean ja turvallisen käytön	Keskeiset potilas- ja näytetutkimukset
25. osaa ennaltaehkäistä ja tunnistaa potilaan/asiakkaan mielenterveyden häiriötilanteita sekä puuttua niihin hoitotyön auttamismenetelmiä käyttäen	Mielenterveyden hoito
26. osaa lievittää potilaan/asiakkaan kipua ja kärsimystä eri tilanteissa sekä elämän päätyessä	Kivun ja kärsimyksen lievitys
27. osaa antaa ensiavun erilaisissa hoito- ja toimintaympäristöissä	Ensiavun anto
28. osaa toimivaltaansa kuuluvan peruselvytyksen, apuvälinetasoisen peruselvytyksen ja tehoelvytyksen	Elvytys
29. osaa toimia normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusolojen terveydenhuollossa voimassa olevien toimintaohjeiden mukaisesti	Poikkeustilanteissa toiminta
30. osaa hoitotyössä tarvittavien sähköisten potilasasiakirjojen ja potilastietojen tietosuoja- ja -turvan mukaisen käsittelyn	Potilasasiakirjojen käsittely
31. osaa työskennellä ergonomisesti oikein	Ergonominen työskentely
32. osaa erilaisten potilaiden/asiakkaiden, heidän omaistensa ja läheistensä sekä asiakasyhteisöjen jäsenten opettamisen ja ohjaamisen, osaa tuottaa tarkoituksenmukaista perusohjausmateriaalia ohjauksensa tueksi sekä hyödyntää sähköistä potilasohjausta	Potilaan ohjaus
33. osaa ohjata ja tukea potilasta/asiakasta itsehoidossa ja potilaan oman terveysongelman hallinnassa	Itsehoidon tukeminen
34. osaa ohjata ja opettaa opiskelijoita ja henkilöstöä	Opiskelijoiden ja henkilöstön ohjaus
35. osaa toimia joustavassa yhteistyössä hoitotyön asiantuntijana moniammatillisessa tiimityössä, projekteissa ja verkostoissa	Moniammatillinen yhteistyö
36. osaa toiminnassaan konsultoida hoitotyön ja muiden ammattiryhmien asiantuntijoita sekä toimia konsultoitavana asiantuntijana	Konsultointi
37. osaa tunnistaa ja tuoda esille hoitotyöhön liittyviä, hoitokäytännöstä nousevia tutkimus- ja kehittämistarpeita	Tutkimus- ja kehittämistarpeiden tunnistaminen

38. osaa tutkia, arvioida ja kehittää omaa työtään kriittisesti ja luovasti sekä raportoida ja julkistaa kehittämistoimintaa	Oman työn kehittäminen
39. omaa valmiudet käynnistää muutoksia hoitotyössä	Muutosten käynnistäminen
40. osaa ylläpitää oppimisvalmiuksiaan koko ammattiuransa ajan	Oppimisvalmiuksien ylläpito
41. osaa vastata potilaan/asiakkaan kokonaishoidon koordinoinnista	Kokonaishoidon koordinointi
42. osaa vastata oman toimintansa ja oman toimialueensa tehokkuudesta ja taloudellisuudesta	Vastuu tehokkuudesta ja taloudellisuudesta
43. osaa edistää hoitotyön laatua ja vaikuttavuutta	Hoitotyön laatu ja vaikuttavuus
44. osaa johtaa lähiesimiehenä hoitotyön tiimiä	Lähiesimiestoiminta
45. osaa työskennellä erilaisia kulttuureja edustavien yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen kanssa	Erilaiset kulttuurit
46. osaa toimia monikulttuurisissa työyhteisöissä ja käyttää niissä hoitotyön asiantuntijuutta	Monikulttuuriset työyhteisöt
47. osaa vaikuttaa hoitotyön asiantuntijana yksilön ja yhteisön terveyttä edistävään yhteiskunnalliseen kehittämiseen	Yhteiskunnallinen kehittäminen
48. osaa toimia yhteiskunnallista syrjäytymistä ehkäisevästi	Syrjäytymisen ehkäisy
49. osaa markkinoida omaa osaamistaan ja asiantuntijuuttaan	Oman osaamisen markkinointi
50. tuntee perustiedot oman alansa yrittäjyydestä	Yrittäjyys

Turun ammattikorkeakoulun julkaisusarjoissa ilmestyneitä teoksia

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUKSIA

6. Avoranta, Annina: ”*Obo, mä lähdän taas täältä kassi kädes?*” – tutkimus nuorista naisista himoshoppailijoina. Turku, 2003. 107 s. ISBN 952-5113-24-8.
7. Ovaska, Esko: Ongelma, idylli vai elämisyhteisö? Pienten kuntien sosiaali- ja terveystalvelujen ja sosiaalisen pääoman tarkastelua. Turku, 2003. 323 s. ISBN 952-5113-34-5.
8. Sorsa, Kaisa: Time-share-matkailupalvelun tuotteistamisen lainsäädännölliset puitteet – Espanjan, Iso-Britannian ja Suomen time-share-lainsäädäntöä koskeva oikeusvertaileva tutkimus. Turku, 2003. 257 s. ISBN 952-5113-47-7.
9. Piipponen, Vesa: Materiaalin ostostrategian ohjausmalli lentokoneen elinjakson aikana. Turku, 2003. 86 s. ISBN 952-5113-43-4.
10. Talvitie, Susanna: Sosionomiopiskelijoiden ohjatut harjoittelut – harjoittelut ja niiden ohjaus ammattiin oppimisen tukena. Turku, 2003. 127 s. ISBN 952-5113-49-3.
11. Keltaniemi-Koski, Arja: Kasvunpaikka – muutosprosessin kuvaus projektiointojen aikana. Turku, 2004. 102 s. ISBN 952-5113-56-6.
12. Sainio, Elina: Suurten ikäluokkien ikääntyminen ja tulevaisuuden näkymät. Turku, 2004. 108 s. ISBN 952-5113-60-4.
13. Hilapieli, Sanna-Maria & Pajamäki, Salla: Asuinviihtyvyyden ja sosiaalinen pääoma Jyrkkälässä. Turku 2004. 109 s. ISBN 952-5113-61-2.
14. Mäntsälä, Tuija: Järjestelmä on mutta toimiiko se? Opiskelijoiden arvio opinto-ohjauksen tilasta ja opintopolun eri vaiheiden ohjauksen kehittämistarpeista Turun ammattikorkeakoulussa. Turku, 2004. 97 s. + 17 liites. ISBN 952-5113-65-5.
15. Eskola, Eeva-Liisa & Palin, Olavi: Lääketieteen opiskelijoiden informaatiolukutaidot muuttuvassa oppimisympäristössä. Turku, 2004. 103 s. ISBN 952-5113-78-7.
16. Lindgren, Pia: ”What Colour Are the Zebra’s Stripes?” Business Bachelor Students’ Perceptions of Teaching and Learning Intercultural Communication. Turku, 2005. 130 s. ISBN 952-5596-05-2.
17. Uusitalo, Ilkka: Työ tekijänsä opettaa – sosionomi (AMK) asiantuntijavalmiuksia oppimassa. Turku, 2005. 253 s. ISBN 952-5596-18-4.

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN RAPORTTEJA

11. Alanen, Erja & Halonen, Sirpa (toim.): Ympäristöterveydenhuoltoa kehittämään – työkirja kunnan ympäristöterveydenhuollon viranhaltijalle = Miljöhälsan står i fokus – arbetsbok för den kommunala miljöhälsovårdsmyndigheten = Development of Environmental Health – workbook for municipal health care officials. Turku, 2003. CD-ROM. ISBN 952-5113-28-0.
12. Koskinen, Ritva: ”*Tää oli kyl tosi kiva juttu, ko sää soitit?*” – ohjauskeskustelu opiskelun vauhdittajana. 2. p. Turku, 2004. 79 s. ISBN 952-5113-29-9.
13. Lahtinen, Jari: Flamecleaner – liikkuvan öljynpolttolaitteen kehityshanke. Turku, 2003. 26 s. ISBN 952-5113-42-6.
14. Hautala, Tiina & Nenonen, Suvi & Saario, Ilona (toim.): Näkökulmia hyvinvointiin 2. Turku, 2003. 226 s. ISBN 952-5113-41-8.
15. Saalasto, Päivi & Ylander, Sirkka: Seutuportaali – kokemuksia EU-rahoitteisista hankkeista. Turku, 2003. 103 s. ISBN 952-5113-45-0.
16. Veräjänkorva, Oili: Projektityöskentely hoitotyöntekijöiden lääkehoidon osaamisen kehittämisessä – Turun ammattikorkeakoulun, Turun yliopiston ja terveysalan työelämän yhteistyöhankkeen loppuraportti. Turku, 2003. 64 s. + 26 liites. ISBN 952-5113-48-5.
17. Niinimäki, Jukka: Verkko-opetus ammattikorkeakoulussa – katsaus pedagogisiin malleihin ja toiminnan organisointiin. Turku, 2003. 61 s. ISBN 952-5113-53-1 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-50-7 (painettu).
18. Kantola, Ismo & Gates, Marieta (eds.): Internships and Project Studies as Workbased Learning Environments in Professional Higher Education – International Benchmarking. Turku, 2004. 32 s. ISBN 952-5113-57-4.

19. Veräjänkorva, Erkko, Ervalla, Koivuniemi & Syrjäla: Laadukasta lääkehoidon opetusta ja oppimista – seurantatutkimus hoitotyön lääkehoidon opetuksen ja oppimisen kehittämistä. Turku, 2004. 112 s. ISBN 952-5113-58-2.
20. Tuominen, Telle: Opettaja ja työyhteisö muutospäivällä ongelmaperustaiseen oppimiseen. 2. p. Turku, 2004. 93 s. ISBN 952-5113-59-0.
21. Neitola, Pekka: Toimikortit osana korkeakoulun tietoturva. Turku, 2004. 61 s. + 17 liites. ISBN 952-5113-68-X (verkkopainatus), ISBN 952-5113-60-2 (painettu).
22. Krook, Kristina: Näillä eväillä töihin – tradenomien kypsyysnäytteiden kielen analyysiä. Turku, 2004. 61 s. ISBN 952-5113-66-3.
23. Elomaa, Leena & Koivuniemi, Sirkku: Näyttöön perustuvan hoitotyön kehittäminen – Karinakodin malli. Turku, 2004. 61 s. ISBN 952-5113-70-1.
24. Haapala, Juha: Bluetooth – teoriaa ja käytäntöä. Turku, 2004. 67 s. ISBN 952-5113-71-X.
25. Hautala, Tiina & Nenonen, Suvi & Saario, Ilona (toim.): Näkökulmia hyvinvointiin 3. Turku, 2004. 137 s. ISBN 952-5113-74-4.
26. Laine, Tom: Computer Software Development & Patenting Computer-Implemented Inventions. Turku, 2004. 108 s. ISBN 952-5113-79-5.
27. Härkönen, Pekka: Vavat verkkoon – kehittämismalli verkko-opintojen tarjontaan. Turku, 2004. 68 s. ISBN 952-5113-89-2.
28. Kopra, Pirjo: Hyvin suunniteltu, kerralla valmis – Turun ammattikorkeakoulun täydennyskoulutus- ja palvelukeskuksen koulutuksen suunnittelun prosessit. Turku, 2004. 94 s. ISBN 952-5113-90-6.
29. Tuohi, Raija & Helenius, Juha & Hyvönen, Raimo: Tietoa vai luuloa – insinööriopiskelijan matemaattiset lähtövalmiudet. Turku, 2004. 111 s. + 12 liites. ISBN 952-5113-91-4.
30. Koivuniemi, Sirkku & Lind, Kaija (toim.): Tutkien terveyttä 2004. Turku, 2004. 101 s. ISBN 952-5113-90-3.
31. Storti, Antonella & Tulonen, Arja: Onnistunut verkko-opetus – tietoa, taitoa vai tuuria? Turku 2005. 209 s. ISBN 952-5596-07-9.
32. Hautala, Tiina & Nenonen, Suvi & Tanskanen, Ilona (toim.): Näkökulmia hyvinvointiin 4. Turku, 2005. 131 s. ISBN 952-5596-12-5.

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN OPPIMATERIAALEJA

2. Aaltonen, Heli (toim.): Näkökulmia nukketatteriin – ajatuksia ja kokemuksia teatterinuden pedagogisesta käytöstä. Turku, 2002. 161 s. ISBN 952-5113-15-9.
3. Kuusisto, Terhi: Sellonen – sellonsoiton alkeiskoulu. Turku, 2003. 45 s. ISBN 952-5113-22-1.
4. Linnossuo, Outi (toim.): Sosiaalinen ja toiminnallis-terapeuttinen työ nuorten kanssa. Turku, 2003. 130 s. ISBN 952-5113-25-6.
5. Härkönen, Pekka: Opiskelijatuutorin käsikirja. Turku, 2003. 89 s. ISBN 952-5113-32-9.
6. Virko, Esa: Kipsitöiden pintakäsittely. Turku, 2003. 54 s. ISBN 952-5113-36-1.
7. Bastman, Virpi: Räätelöityä viestintää – suomenkielinen työohjeisto maahanmuuttajanaisten ammatillisen kompetenssin vahvistajana. Turku, 2003. 70 s. + CD-ROM. ISBN 952-5113-37-X.
8. Seppälä-Kavén, Ulla: Muodon ajat – katsaus muotoiluun 1800-luvun lopulta nykypäivään. Turku, 2003. 78 s. ISBN 952-5113-44-2.
9. Viitanen, Anne: Visuaalisen markkinoinnin suunnittelu yrityskuvan rakentamisessa. Turku, 2003. 55 s. ISBN 952-5113-51-5.
10. Härkönen, Pekka: Opettajuutorin käsikirja : tuutori-, alumni- ja mentoritoiminta Turun ammattikorkeakoulussa. Turku, 2003. 124 s. ISBN 952-5113-52-3.
11. Linnossuo, Outi (toim.): Sosiaalisen nuorisotyön toimintamalleja. Turku, 2004. 91 s. ISBN 952-5113-72-8.

12. Elomaa, Leena & Mikkola, Hannele: Näytön jäljillä – tiedonhaku näyttöön perustuvassa hoitotyössä. Turku, 2004. 50 s. ISBN 952-5113-75-2.
13. Adamsson, Virpi & Puukka, Jaana: IHME – yrittäjätarinoita Loimaan seudulta. Turku, 2004. 93 s. ISBN 952-5113-76-0.
14. Niemi, Linda: Brandien kilpailu kosmetiikan markkinoilla – erilaistumisen kautta menestykseen. Turku, 2004. 115 s. ISBN 952-5113-77-9.
15. Sorsa, Kaisa & Bona Sánchez, Carolina: Timeshare-liiketoiminnan perusteet. Turku, 2004. 92 s. ISBN 952-5113-83-3.
16. Bhatia, Eija & Wiitakorpi, Marja-Leena: ”Me ollaa iha’ hyvii” – menetelmiä ja keinoja terveydenhoitajille lasten itsetunnon tukemiseen. Turku, 2005. 38 s. ISBN 952-5596-00-1.
17. Hirvirinne, Ari & Kähkönen, Anne & Moberg, Jaana: Hygieniä – terveyskasvatusmateriaali. Turku 2005. CD-ROM. ISBN 952-5596-02-8.
18. Hyvärinen, Anniina & Simolin, Maria & Kokkinen, Liisa & Soini, Tiina: Luusto vahvaksi – opas luuston terveyden edistämiseen ravitsemuksen ja liikunnan avulla. Turku 2005. CD-ROM. ISBN 952-5596-03-6.
19. Falke, Israel: A Room for Three – An Exercise in Dramaturgical Adaptation for Puppet Theatre. Turku, 2005. 73 s. ISBN 952-5596-08-7.
20. Adamsson, Virpi & Puukka, Jaana: Vimma – naisten yrittäjätarinoita Turun seudulta. Turku, 2005. 90 s. ISBN 952-5596-06-0.
21. Parkkinen, Terttu & Keskinen, Soili: Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku, 2005. 117 s. ISBN 952-5596-15-X.

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN PUHEENVUOROJA

12. Kairisto-Mertanen, Liisa: Markkinalähtöisyys korkeakouluympäristössä – katsaus ajattelutavan omaksumiseen ja kehittämiseen. 19 s. Turku, 2004. ISBN 952-5113-64-7 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-63-9 (painettu).
13. Angerpuro, Kirsi: Opiskelijapalautte oppimisympäristön ja opiskelun kuvaajana – tuloksia Turun ammattikorkeakoulun vuoden 2003 opiskelijabarometrasta. 48 s. + 15 liites. Turku, 2004. ISBN 952-5113-69-8 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-67-1 (painettu).
14. Silvanto, Jenni: Osaajia omaan maakuntaan – Turun ammattikorkeakoulun työelämäyhteydet ja valmistuneiden työllistyminen Varsinais-Suomeen. 45 s. Turku, 2004. ISBN 952-5113-82-5 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-81-7 (painettu).
15. Hintikka, Tuomas: Visakoivun lujuusominaisuuksien selvittäminen kokeellisesti. 42 s. Turku, 2004. ISBN 952-5113-85-X (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-84-1 (painettu).
16. Veräjänkorva, Oili: Lääkehoidon opetus ja oppiminen Turun ammattikorkeakoulussa – tarkastelun kohteena toteutus-suunnitelmat ja opettajien omat arvioinnit. 60 s. + 7 liites. Turku, 2004. ISBN 952-5113-87-6 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-86-8 (painettu).
17. Koivuniemi, Sirkku (toim.): Hyvät projektiikäytännöt terveystieteen opetuksessa. 56 s. Turku, 2004. ISBN 952-5113-94-9 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-92-2 (painettu).
18. Kallio, Nurmela, Tuomaala, Veräjänkorva & Wiirilinna: Terveystieteen koulutuksen laatu ja vaikuttavuus Turun ammattikorkeakoulussa – opiskelijoiden arvio omasta koulutuksestaan. 85 s. Turku, 2004. ISBN 952-5113-96-5 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5113-95-7 (painettu).
19. Kasi, Ella (toim.): Yrittäjyyden kipinöitä – opiskelijoiden ajatuksia yrittäjyydestä. 48 s. Turku, 2005. ISBN 952-5596-11-7 (verkkojulkaisu), ISBN 952-5596-10-9 (painettu).
20. Kivinen, Outi (ed.): From Education to Work – Report from Friskie EU-Project. 80 p. Turku, 2005. ISBN 952-5596-14-1 (electronic publication), ISBN 952-5596-13-3 (printed).

Turun ammattikorkeakoulu
 Julkaisumyynti
 Sepänkatu 3
 20700 Turku

puh. 010 5535 810
 fax. 010 5535 791
 julkaisumyynti@turkuamk.fi
 tk.turkuamk.fi/julkaisutoiminta/tilaus.html

